

סעודת לוויתן וסוכת עורו של לוויתן

הקדמה

במסכת (ב"ב עה ע"א) נאמר: 'עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לוויתן'. והרי בעולם הבא אין אכילה, אין שתייה ואין ישיבה? וזה בוודאי משל. אם כן, מהו הנמשל? ובכלל, מה טיבה של סעודה זו?¹
כשיוצאים מהסוכה אומרים (רמ"א, או"ח סי' תרסז סעי' א):
יהי רצון מלפניך... כשם שקיימתי וישבתי בסוכה זו כן אזכה לשנה הבאה לישוב בסוכת עורו של לוויתן.²
מקורה של הבקשה הוא במדרש (ילקוט שמעוני, איוב סי' תתקכז):
אמר ר' לוי: כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה, אף הקב"ה מושיבו בסוכתו של לוויתן לעתיד לבא, שנאמר: התמלא בשכות עורו וגו'.
וכן נאמר בגמרא (ב"ב עה ע"א): 'עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לוויתן'.
מהי טיבה של סוכה זו? האם סוכת עורו של לוויתן קשורה לסעודת הצדיקים עם לוויתן ושור הבר?

א. סעודת שור הבר והלווייתן

במדרשי חז"ל יש תיאורים שונים בעניינם של שור הבר והלווייתן בעולם הבא.³ במדרש (ויקרא רבה, פר' יג פ"ג) מתואר מאבק בין בעלי החיים שהצדיקים צופים בו:

1. השאלה מתבססת על ההנחה שסעודת הצדיקים היא בעוה"ב, שהוא עולם הנשמות, ובו אין אכילה ושתייה.
2. רמ"א, באו"ח תרסז בשם ה'כלבו': 'יש שנהגו כשהיו יוצאים מן הסוכה היו אומרים יהי רצון שנזכה לישוב בסוכה של לוויתן' (בלי המילה 'עורו').
3. ב'דעת מקרא', איוב פרק מ בהערה 17, מזהה את ה'בהמות' כסוס היאור (היפופוטם), ובהערה 36, מזהה את הלווייתן כתנין גדול (קרקודיל), אך ייתכן ששור הבר והלווייתן אינם בעלי החיים המוכרים לנו בשמות אלה. א) הלווייתן מתואר במדרשים כזוחל, והוא נקרא גם 'נחש בריח' או 'נחש עקלתון', ובטבע הוא יונק. ב) במדרש מסופר שהקב"ה הרג את הזכר וסירס את הנקבה, ואין יותר ולדות ללווייתן. ברם, הלווייתנים שאנו מכירים הם פרים ורבים ויש בהם זכרים ונקבות. לכן נראה כי אלו בעלי חיים גדולים מאוד, אחד ביבשה ואחד בים (ובאויר - עוף ענק ששמו 'זיז שדי' ע"פ תהילים נ', ולפי מדרש תהילים יח, גם בשר עוף זה יוגש בסעודה יחד עם הבהמות והלווייתן).

אמר ר' יודן ברבי שמעון: בהמות [שור הבר] ולויתן הן קניגין [צפייה בקרב של חיות] של צדיקים לעתיד לבוא וכל מי שלא ראה קניגין של אומות העולם בעולם הזה זוכה לראותן לעולם הבא.

במדרשי חז"ל אחרים⁴ מוזכרת **הסעודה** שיערוך הקב"ה לצדיקים ובה יוגשו לווייתן ושור הבר, שהוקדשו לכך מראשית הבריאה. בסעודה זו יוגש גם יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית.⁵ בגמרא (ב"ב עד ע"ב) נאמר:

אמר רב יהודה אמר רב, אף לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו. מה עשה הקב"ה סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא.

ובהמשך הגמרא מתוארים שימושים גם לשאריות הסעודה:

א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן⁶ והשאר מחלקין אותו **ועושין בו סחורה** בשוקי ירושלים. זכה עושין לו **סוכה** לא זכה עושין לו **צלצל** שנאמר ובצלצל דגים ראשו⁷ זכה עושין לו צלצל לא זכה עושין לו **ענק** שנאמר וענקים לגררותיך. זכה עושין לו ענק לא זכה עושין לו **קמיע** שנאמר ותקשרנו לנערותיך⁸ והשאר **פורסו הקב"ה על חומות ירושלים** וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו שנאמר והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך.⁹

ייתכן שתיאורים אלו מתארים תהליך שיש בו כמה שלבים: בתחילה הם נלחמים זה בזה ושניהם נהרגים בקרב זה. הלווייתן בסנפיריו שוחט את שור הבר, ושור הבר הורג את הלווייתן. לאחר מכן מבשרו של הלווייתן עושים סעודה לצדיקים, וגם שור הבר ייאלל בסעודה זו. לבסוף, את שיירי הסעודה מחלקים בשוקי ירושלים, ואת עורו של הלווייתן הקב"ה פורס על חומות ירושלים, וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו. אם כן, מלבד הצדיקים ייהנו מהלווייתן מעגלים רבים של אנשים.

4. ברכות לד ע"ב; ב"ב עה ע"א; פסחים קיט ע"ב; ויקרא רבה פר' יג פ"ס' ב.

5. מדרש זה גם מוזכר בפיוט 'אקדמות' שנאמר בקהילות אשכנז בחג שבועות לפני קריאת התורה. את הפיוט הזה חיבר רבי מאיר ברבי יצחק ש"ץ נהוראי, פייטן אשכנזי שחי בוורמייזא בזמנו של רש"י (המאה האחת-עשרה).

6. המהרש"א, חידושי אגדות ב"ב עד ע"ב, מפרש את הסעודה של הלווייתן כמציאות אמיתית: 'ודע כי יש לנו להאמין בכל הדברים האלו בפשטן ואף שהמפרשים האריכו בדרוש הזה לפי כוונתם יעוין שם אין הדברים יוצאין ממשמען'.

7. באיוב מ, לא, בתיאור הלווייתן, שואל הקב"ה: 'התמלא בשכות עורו ובצלצל דגים ראשו? ובדעת מקרא פירש: האם אתה יכול לפגוע בלווייתן בסיכות שיאחזו בעורו או לפגוע בראשו בצלצל? אך התרגום מתרגם שוכות - מטללתא. לפי זה, הפירוש הוא: האם תוכל לפשוט את עור הלווייתן לעשות צל לראשך? ועל יסוד המילים **שכות - צלצל, שיש בהן משום לשון נופל על לשון לסוכה וצל**, נוסדה האגדה הידועה על סוכת עורו של לווייתן, המזומנת לצדיקים.

8. שם שם, כט.

9. ישעיהו ס, ג.

1. סעודת שור הבר והלווייתן – עולם מושלם

המהר"ל¹⁰ מבאר את האגדה התמוהה המובאת ברש"י על הפסוק 'ויברא אלוהים את התנינים הגדולים':

ובדברי אגדה, הוא לויתן ובן זוגו, שבראם זכר ונקבה, והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא.

הכוונה שהעולם הזה היה ראוי שיהיה בשיא השלמות, וזה נרמז במילים 'לויתן ובת זוגו' שהן משל למושגים של גודל ושלמות. ואולם העולם הזה לא יכול להכיל את השלמות הזאת, ולכן 'הרג את הנקבה ומלח אותה לסעודת הצדיקים לעתיד לבא'.¹¹ עולם מושלם יתקיים רק לעתיד לבוא, אז יהיה **קיום** (סעודת צדיקים) **נצחי** (מלח) **לשלמות** (נקבת הלווייתן).¹² רעיון דומה נמצא גם במדרש על האור שנברא ביום הראשון לבריאה, לפיו העולם לא יכול לסבול אור אלוקי עצום כזה, ולכן גנז אותו לעולם הבא:

תני אורה שנבראת בששת ימי בראשית להאיר ביום אינה יכולה שהיא מכהה גלגל החמה ובלילה אינה יכולה שלא נבראת להאיר אלא ביום. והיכן היא נגנזה? היא מתקנת לצדיקים לעתיד לבא שנאמר (ישעיה ל, כו): והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים.¹³

2. סעודת שור הבר והלווייתן – התגלות סודות התורה

על הפסוק 'הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך' מתואר במדרש (שיר השירים רבה פר' א פיס' ד'¹⁴) תהליך של גילוי סודות הבריאה, שבו יביא מלך מלכי המלכים את הצדיקים אל חדריו הפנימיים ביותר, ושם יתגלו להם כל הסודות, סודות הבריאה וסודות התורה. המדרש שואל:

וכי מנין יבא אליהו ויגלה להם חדרים בהמות וחדרי לויתן? וכי מנין יבא יחזקאל בן בוזי ויגלה להם מעשה מרכבה? מתוך ההקשר רואים שחדרי לויתן וחדרי בהמות הם השגות עליונות כמו מעשה מרכבה.

זו המשמעות של כניסה לחדרים שהם כבשונו של עולם.¹⁵ וכך הבין הרמב"ן בהקדמתו לבראשית את המדרש בשיר השירים, שכל הסודות נמסרו למשה ונרמזו בתורה:¹⁶

10. 'גור אריה' בראשית א, כב.

11. המהר"ל כותב שסעודה זו היא קודם עוה"ב, אך בדרגה רוחנית גבוהה ללא תאוה, כעין לחם שמלאכי השרת אוכלים, וכעין אדם הראשון בגן עדן ומשה רבנו בהר סיני.

12. בפירוש רבנו בחיי על התורה, בראשית א, כב, הביא שני הסברים אחרים לאגדה זו: א. זהו מאכל כמו המן, שירד במדבר, שהוא **מאכל גשמי טהור** ללא פסולת, שמזין את הגוף והוא הגורם לקליטת האמיתות ולהתבוננות במושכלות. ב. לווייתן ובת זוגו - זוהי הישארות ה**נפש והשכל** בעולם הבא. 'ולפי שהנפש והשכל לקוחים מים החכמה והם דברים נעלמים, המשילו וכינו אותה כדגים שנבראו מן הים'.

13. בראשית רבה, פרשה ג פיס' ו.

14. וכן בילקוט שמעוני, שיר השירים רמז תתקפב.

15. בספר 'מלמד התלמידים', לר' יעקב אנטולי מפרובנס פרשת בא: 'חדרי בהמות ולויתן רמז על [סודות] חכמת הטבע כי הם הנזכרים להפליא ולהתבונן בבריאת השפלות בים וביבשה. ואחר זה יעלה האדם אל הגלגלים כמו שעשה יחזקאל'. וכך כתב גם ב'תורה תמימה' בהערותיו לשיר השירים פרק א הערה

כתיב: ויגד לכם את בריתו – ויגד לכם את ספר בראשית שהוא תחילת ברייתו של עולם, אשר ציוה אתכם לעשות עשרת הדברים, אלו עשרת הדברות, עשרה למקרא ועשרה לתלמוד. וכי מנין יבא אליהו בן ברכאל הבוזי [מרעי איוב] ויגלה להם לישראל חדרי בהמות ולויתן?¹⁷ ומנין יבא יחזקאל הנביא ויגלה להם חדרי מרכבה? אלא הה"ד: הביאני המלך חדרי... וממדרש זה מסיק הרמב"ן שהכול נמצא בתורה. וכך כתב רבי צדוק הכהן¹⁸ שעיקר הסעודה היא התגלות סודות התורה ואור ה'.

3. סעודות שמגלות אהבה ויראה

הרב שמואל טויבנפלד¹⁹ מביא בשם רבנו בחיי, תלמיד הרשב"א, שזו סעודה גשמית, תוך כדי דבקות עילאית. כך גם הבין המהרש"א, וזה כנראה יהיה בימות המשיח. סעודת הלווייתן נקראת כך מלשון לווייה שהיא התחברות ודבקות, והכוונה שלעתיד לבוא תהיה דבקות נפלאה ותתעורר האהבה העזה בלב ישראל לקב"ה. השור לעומתו הוא מידת היראה, שנאמר 'ופני שור מהשמאל'²⁰ והשמאל הוא מידת היראה. בעולם הזה מצוי שיש סתירה בין אהבה ליראה, כי כשיש אהבה אין יראה, וכשיש יראה אין אהבה. אך כבר בעולם הזה יגיעו לרמה גבוהה של עבודת ה' באהבה וביראה גמורה בלי סתירה, וסעודה זו היא ביטוי לשיא השלמות של עבודת ה' מתוך אהבה ויראה גם יחד.

4. סעודות שמבטאות עבודת ה' שלמה

בתורת החסידות²¹ מובא שבעולם הזה עבודת ה' בגלות היא עבודה כפולה: יש עבודה של עולמות רוחניים שנסתרים בתוך הגילוי האלוקי האין-סופי, וזהו הלווייתן שחי במים, שאין להם סוף, ויש עבודה שנקראת 'שור הבר', שחי ביבשה, והיא עבודת ה' הגלויה שבה אדם יוצר קדושה וזיכוך בתוך המציאות הגלויה. השחיטה של השור ע"י הלווייתן משמעה שהלווייתן ימשוך את השור לדרגה גבוהה, והשור יחבר את הלווייתן לעולם העשייה, ושניהם ביחד מביאים את הגאולה. וכשתסתיים בעולם הזה עבודה זו של הזיכוך הגשמי והזיכוך הרוחני, תבוא הגאולה. שיאה של השלמות הזאת היא הסעודה של

סב, על חדרי בהמות ולווייתן, כלומר סתרי הטבע וסודות התורה. ובילקוט שמעוני, הגרסה היא 'חדרי - אלו חדרי תורה'.

16. ילקוט שמעוני, שיר השירים, רמז תתקפב.

17. לעיל הובאה גרסה 'יבא אליהו' וכאן 'יבא אליהו', ולשתי הגרסאות יש מקום: אליהו הנביא שייך לגילוי סודות כי הוא בשמיים, ואליהו מספר איוב שייך לבהמות וללווייתן. בפרקים מ-מא באיוב, כשה' עונה לאיוב מן הסערה, הוא שואל אותו על החיות הגדולות, הבהמות והלווייתן, שאין הוא יכול להשיג את עוצמת כוחות הטבע שבהם, ולכן אין הוא יכול להבין גם את שאר הנהגות הבורא (בילקוט ראובני, פ' נח, מובא שאליהו הוא גלגול של אליהו בן ברכאל). ויש מפרשים שהכוונה רק לאליהו מספר איוב, ונכתב בשם אליהו.

18. פרי צדיק, פרשת שמות פורים, אות ב ד"ה ואז תיקנו.

19. זכרון שמואל, ח"ב דרוש יא לשבועות עמ' קכח.

20. יחזקאל א, י.

21. 'ליקוטי תורה', האדמו"ר הזקן, תחילת פרשת שמיני.

שור הבר והלווייתן, שבה יתלבשו כל האורות הרוחניים, שנוצרו בשני סוגי העבודה, ויגיעו לשלמותם. בסעודה יוגש גם יין המשומר בענביו, שעליו נאמר 'עין לא ראתה אלוהים זולתך', רמז לגילוי הסודות הכמוסים שמעולם לא נתגלו.

5. התגברות על מידות הכעס, התאוה והכבוד

הרב צדוק הכהן מלובלין²² מאפיין סעודה זו כשיא של שלמות המידות, והשלמות תתבטא בהתגברות על שלושת היצרים: הכעס, התאוה והכבוד. **שור הבר זו מידת הכעס** – 'שור מועד'. **הלווייתן זו התאוה**, כי הדגים הם פרוצים,²³ וכדי למנוע את התרבותם מכוח פריצותם, היה צריך להרוג את נקבת הלווייתן ולא להסתפק בלצנן אותה. **הגאוה זה היין**, 'עטרת גאות שכורי אפרים'²⁴ והכוונה בסעודה זו תהיה שמחת התיקון של כל קלקולי האדם, כמו שהיה אדם הראשון לפני שחטא.

6. הלווייתן ושור הבר מקבילים לקודש ולטבע

הרב קוק²⁵ מסביר שזו מלחמה בין הקודש והטבע, שנלחמים זה בזה (כמו בין הגוף והנשמה), וכל המלחמה בטעות יסודה. הטבע משול לשור הבר, שהוא המציאות הגשמית הניכרת, ואילו הקודש הוא הלווייתן, שמוסתר בים ואינו נראה על פני השטח. הטעות היא עצם המאבק בין הקודש לטבע, כי הרי הקודש כולל גם את הטבע, והטבע עצמו הוא בריאה אלוקית שיש בה הרבה מן הקדושה. כשהטבע נלחם נגד הקודש, הוא בעצם נלחם נגד עצמו, ולכן הוא נופל. כמו כן כשהקודש נלחם נגד הטבע, גם הוא פוגע בעצמו, וגם הוא נופל. הסעודה של הצדיקים היא השלמות בין הקדושה והטבע, שאינם צוררים זה לזה, וזהו החיבור השלם בין הגוף לנשמה.

ב. סוכת עורו של לוויתן

1. כבוד מלכים ומפגש עם הראשית

הרב ניסים דייין²⁶ מתייחס למהרש"א²⁷ שמתוך דבריו עולה שבסוכת עורו של לוויתן מתקיימת מצוות סוכה לשמה, ונראה שהסוכה היא הסכך ולא הדפנות. על המהרש"א שואל הרב דייין: כיצד ייתכן שאפשר לעשות סוכת מצווה מעורו של לוויתן? הרי צריך שהסכך יהיה מדבר שגידולו מן הארץ, שנאמר 'מגרנך ומיקבך'?! הוא מיישב שאלה זו בתירוץ שאין זו סוכת מצווה כשם שחשב המהרש"א, אלא זו סוכה שמסמלת כבוד, והיא החופה שתהיה לצדיקים. ממילא סוכה זו לא שייכת כלל לסוכה של חג הסוכות עם כל הפרטים ההלכתיים. כך עולה גם מפירוש הרשב"ם על הגמרא 'שבע חופות לכל צדיק

22. מחשבות חרוץ, חלק ג עמ' קעד; פרי צדיק, שמות יא.

23. בבא בתרא עד ע"ב.

24. ישעיהו כח, א.

25. אורות הקודש, חלק ב עמ' שיז.

26. מועדי קדשך, דרשה יח לסוכות עמ' צה.

27. בבא בתרא עה ע"ב, ד"ה והשאר.

וצדיק'. ופירש רשב"ם שאחת מהחופות היא מה שכתוב 'וסוכה תהיה לצל יומם', והרי שכינה את החופה בשם סוכה. ראייה נוספת מן הגמרא (ב"ב עה א), שכתוב 'זכה עושה לו סוכה, לא זכה עושה לו צל', והרשב"ם פירש: 'זכה, סוכה עם גג מלמעלה וארבע דפנות מארבע רוחות, לא זכה צל – סיכוך בלי דפנות'.

והרי סוכה שיש בה רק סכך ללא דפנות איננה סוכה, אם כן מה הועילה סוכה זאת לצדיק שיישב תחתיה? אלא שאין זו סוכה עם דיני סוכה והלכותיה, אלא זו סוכת כבוד שיעשה הקב"ה לצדיקים.

בסוכה זו, עור הלווייתן יבהיק מסוף העולם ועד סופו, על פי הפסוק 'והלכו גויים לאורך ומלכים לנוגה זרחך'. בפסוק הזה מתחלפת האות א' שבמלה 'אורך' באות ע', ועורו של לווייתן יהיה אורו של לווייתן.²⁸ גם הבשר שייאכל בסעודת הצדיקים אינו בשר גשמי, אלא זו סעודת לווייתן שבה מתלווה הגוף לנשמה. הכול הופך לרוחני, ועונג זה הוא עונג נצחי. הרב דיין מוסיף שדווקא לווייתן נבחר לסעודה ולא שאר דגים שנבראים זה מזה, כי זה חיבור עם ראשית הבריאה ויצירת מגע ישיר עם הבורא ועם היצירות המקוריות מראשית בריאת העולם. לזה מצטרף גם היין המשומר בענביו **מששת ימי בראשית**.

2. טהרה גמורה

גם הרב יעקב אופמן²⁹ שואל: כיצד לעתיד לבוא יישבו בסוכת עורו של לווייתן, הלוא אין מסכין בדבר המקבל טומאה? הוא תולה את שאלתו במחלוקת שבין רבי עקיבא ור' אליעזר³⁰ על הפסוק 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים', שעליו רבי עקיבא אומר סוכות ממש ור' אליעזר אומר ענני כבוד. לפי ר"ע הסוכות במדבר היו לצל והן היו דבר גשמי, ובעולם גשמי יש עניין של טומאה וטהרה. לכן בעולם הזה, כשאנו בונים סוכה לזכר הסוכות שהיו במדבר, ממילא צריכים לעשותן מדבר שאינו מקבל טומאה, כמו בתפילין שבהן המצווה מתקיימת רק מעור בהמה טהורה. אבל לעתיד לבוא, בעולם שכולו רוחני, נשב בסוכות של ענני הכבוד כשיטת ר"א, ובהן לא שייכות טומאה וטהרה. אנו מתפללים שנזכה לשבת בסוכת עורו של לווייתן, שעניינו עולם רוחני של ענני כבוד, שאין בהם כלל טומאה, והכול טהור – 'כעצם השמים לטהר'.

3. סוכת שלום

הרב בן ציון אבא שאול³¹ מביא בשם ה'חשק שלמה' שהסוכה שעתיד הקב"ה לעשות **מעורו של לווייתן**, ושאותו יפרוש על החומות, היא סוכת השלום שאנו מתפללים שהקב"ה 'יפרוס עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים'³² והיא סוכה של שלמות שבאה

28. כמו כתנות העור של אדם וחוה, שבתורתו של רבי מאיר היה כתוב 'כתנות אור' (בראשית רבה פרשה כ יב).

29. יגל יעקב, סוכות תשל"ט עמ' רסט.

30. סוכה יא ע"ב.

31. ברכת ציון, על סידור התפילה, תפילות שבת, שער יג.

32. בבא בתרא עה ע"א.

מתוך השראת שכינה. לכן כל הסוכות במקרא כתובות בכתיב חסר, סכות בלי ו', אבל הסוכה לעתיד לבוא כתובה בכתיב מלא. נאמר בתהילים (עו, ג): 'ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון'. כשה' ישכון בציון, תהיה הסוכה שלמה. סוכה זו נקראת **סוכת שלום** במשמעות כפולה: היא שיא **השלמות**, ופרושה מעל **שלם** – ירושלם. על סוכה זו שמעל ירושלים רמזה הנבואה בישיעהו (ד, ה-ו):
וברא ה' על כל **מכון הר ציון** ועל מקראיה ענן יומם ונוגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חופה. וסוכה תהיה לצל יומם.³³
ובתרגום יונתן: 'ועל **ירושלים** תהא מטלת (סוכת) ענני לאטללה (לסוכך) עלה'. לכן תיקנו לומר תוספת זו של 'הפורש סוכת שלום' בתפילת ערבית רק בשבת ויו"ט:
משום דסוכה זו תהא לעתיד לבא, ביום שכולו שבת וטוב. ותיקנו לומר זה בשבת שהוא מעין עוה"ב ויו"ט איקרי שבת.

סיכום

בחלק מן המקורות שהבאנו, רואים שאין קשר בין 'סוכת עורו של לוויתן' לסעודת הצדיקים. זו אינה סוכה ששייכת לקיום מצוות סוכה כמו בחג הסוכות, אלא היא סוכה של כבוד מלכים והשראת שכינה. ב'ציאת מצרים' יש מחלוקת אם מצוות הסוכה שעליה כתוב 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' היא כנגד הסוכות הממשיות שעשו בני ישראל במדבר בציווי ה', או כנגד ענני כבוד שהיו מעליהם כסוכה. אנו מתפללים שלעתיד לבוא תהינה הסוכות ענני כבוד. לא נשב בסוכה גשמית, אלא בסוכת 'עורו של לוויתן' שמשמעותה לשבת בצל השכינה מתוך לוויה ודבקות. אך יש הרואים בסוכה זו סוכת מצווה, שבתוכה תתקיים סעודת הלווייתן.³⁴ מלשון התפילה נראה שהכוונה נוטה יותר לדעה זו, כי הדגש '**כשם שקיימתי** וישבתי בסוכה זו [וקיום המצווה הוא דווקא באכילה בסוכה],³⁵ כן אזכה לשנה הבאה לשבת בסוכת עורו של לוויתן [ולאכול בסוכה את הלווייתן ושור הבר].' עניינה של אכילה זו הוא לזכות לראות את שלמות העולם, נפילת המחיצות בין הגוף והנפש, סילוק הטומאה, עבודת ה' שלמה, תיקון המידות, ומעל לכול – גילוי הסודות הכמוסים של התורה וכלל הבריאה, תוך כדי שמחה עצומה במחיצתו של הקב"ה. 'לוויתן זה יצרת לשחק בו'.³⁶

33. ישיעהו ד, ו.

34. ועל השאלה כיצד מקיימים מצוות סוכה בסכך מעורו של לוויתן שהוא מקבל טומאה, עונה הסוכת דוד (קוויאט) על המועדים עמ' רמב: או שלא נגמרה מלאכתו של העור ולכן אינו מקבל טומאה, או שבמעשה הקב"ה אין פסול ותנאי של צומח, ורק בארץ צריך שיהיה דבר שגידולו מן הארץ.

35. שו"ע, או"ח סי' תרלט סעיף א.

36. תהילים קד, כו.